

Hierdie artikel word ondersteun in samewerking met die Rooivleis Produsente Organisasie

- NERPO
KODE VAN
BESTE
PRAKTYKE

deur Dr Heinz Meissner

Riglyne vir bestuur van natuurlike hulpbronne vir volhoubare ontwikkeling

Biodiversiteit en ekosisteme

Bewaring van biodiversiteit en ekosisteme wêreldwye plaaslik en internasionaal kommer aangesien die suksesvolle funksionering, veerkragtigheid en volhoubare benutting van natuurlike hulpbronne in die toekoms, net soos in die verlede, sal afhang van voldoende genetiese variasie en gesonde ekosisteme. Teneinde beginsels en riglyne in hierdie verband te ontwikkel en te verskaf, is verskeie strategieë en wetgewing ontwikkel en dié met betrekking op veeboere is:

- Bewaring van verteenwoordigende voorbeelde van spesies en habitat.
- Bewaring van ekologiese en evolusionêre prosesse wat biodiversiteit sal verseker en teikens daarvoor stel.
- Koppeling van biodiversiteit met sosio-ekonomiese ontwikkeling. Samewerking is byvoorbeeld nodig tussen veebedrywe en privaat- en kommunale grondeienaars om biodiversiteit te verseker, die verlies aan bedreigde habitat en spesies te verhoed en die ekosisteme te beskerm.
- Bedreigde ekosisteme moet voorkeurbehandeling kry. Aangesien bedreigde ekosisteme, veld agteruitgang en gronderosie dikwels in kommersiële boerdery en kommunale gebiede voorkom, kan rentmeesterskap tussen privaat en kommunale grondeienaars bydra om agteruitgang te voorkom of te verminder

Internasionaal heers daar ook groot kommer oor die verlies aan diversiteit in diere genetiese hulpbronne as gevolg van ondeurdagte kruisteling en rasvervanging. Daar is ook 'n groeiende bewuswording van die waarde van aangepaste rasse weens laer invloed op die natuurlike hulpbron.

Dit het gelei tot meer doelbewuste pogings tot behoud van genetiese diversiteit wat die potensiaal skep vir 'n winsgewende mark vir Suid-Afrikaanse boere wat sulke rasse en komposiete teel, maar ook 'n biodiversiteits-verantwoordelikheid.

Ten opsigte van die bewaring van plantbiodiversiteit en ekosisteme, is die agteruitgang in die natuurlike plantegroei, verlies aan onderliggende grond, swak waterhouvermoë weens die droogte of beskadiging van vleilande, en die verspreiding van indringerplante en bosindringing, welbekende redes waarom veldtoestand en -beweibaarheid verswak het. Die situasie is kommerwekkend sover dit volhoubare veeproduksie en die bewaring van natuurlike hulpbronne en biodiversiteit betref, en selfs meer so as die verwagte negatiewe uitwerking van voorspelde klimaatsveranderinge in ag geneem word.

Om die toestand van die natuurlike hulpbronne te verbeter, sal 'n holistiese en inklusiewe bestuursbenadering gevolg moet word deur die regering, nie-regerings en landbou-organisasies, sowel as die boer in sy hoedanigheid as rentmeester van die grond.

Veldbestuur

“Van alle maatreëls, het drakrag die meeste invloed op die produksie van veeprodukte, ekonomiese opbrengs en die lang termyn welstand van die veld.”

Veldbestuur word grootliks bepaal deur die produktiwiteit en welstand van die ekosisteme of bioom. Veld in goeie toestand beperk wisseling in seisoenale voervoorsiening, verhoog voerproduksie per mm reënval en aantal vreetbare spesies, en beperk gronderosie en afloopwater. Veld in goeie toestand is derhalwe ook 'n hulpmiddel teen droogte. Teenoorgesteld lei veld in swak toestand tot oorbeweiding, bosindringing, verspreiding van indringerplante en gronderosie. Van alle maatreëls, het drakrag die meeste

invloed op die produksie van veeprodukte, ekonomiese opbrengs en die lang termyn welstand van die veld. Dit is optimaal as drakrag ooreenstemmend is met die lang termyn weikapasiteit van die bepaalde gebied en of die veldbestuurstelsel alternatiewe kort wei- en lang rusperiodes toelaat. Dus, die benadering van die toegewyde boer tot herstel en bewaring van veld (ondersteun deur gepaste vaardigheid) moet wees om:

- Basale bedekking te herstel.
- Sleutel klimaks- en vreetbare spesies te herstel.
- Bosindringing en uitheemse spesies te bestry.
- Konserwatief te wees met drakragberaming en dit aan te pas volgens gereelde moniteringsyfers van weikapasiteit.
- Gronderosie te voorkom en beskadigde gebiede te herstel met meganiese en ander metodes.

Aanvullende voervoorsiening

Waar die potensiaal van die veld beperk of oorbeweï is, moet dit ondersteun word deur aangeplante weiding of ander gewasse. Droogtebestande gewasse behoort gevestig te word in gebiede wat vatbaar is vir seisoenale, jaarlikse en lang termyn droogtes. In gebiede waar kontantgewasse geproduseer word, is oesreste 'n waardevolle aanvullende voerbron, terwyl verskeie hoë potensiaal gras- en peulplant spesies oorweeg kan word in gebiede met hoë reënval, asook by die suid- en oostelike kusstreke. Die verhouding tussen aanvullende voer en voer vanaf die veld, moet deeglik en holisties beoordeel word voordat besluite geneem word om van aangeplante weiding of ander gewasse as aanvullende voer gebruik te maak. Boere behoort weidingkundiges en gesaghebbende literatuur te raadpleeg oor die gebruik van geskikte aangeplante weidingspesies.

Bestryding van bosindringing en uitheemse spesies

Beide bosindringing en uitheemse spesies lei tot agteruitgang van habitat en die veerkragtigheid, produktiwiteit en waterhouvermoë van weiveld, biome en ekosisteme. In sekere gevalle mag bosindringing voorkom omdat klimatologiese variasie 'n styging in bosspesies kan bevorder, maar dit is hoofsaaklik te wyte aan oorbeweïding. Bosindringing lei ook tot laer voerproduksie, en dus 'n verlaging in weikapasiteit en die ekonomiese lewensvatbaarheid van die onderneming. Hierbenewens verminder uitheemse spesies ook die habitat van en waterbesikbaarheid aan inheemse spesies, en verhoog die risiko en intensiteit van veldbrande. Dit kan voorts ook biodiversiteit bedreig.

Boere moet bosspesies nougeset beheer deur dit te brand, of van meganiese en chemiese metodes gebruik te maak, afhangende van die advies van weidingkundiges. In die geval van uitheemse spesies is grondeienaars wetlik verplig om die indringing te beheer. In die Wet op die Bewaring van Landbouhulpbronne is 'n lys van alle verklaarde onkruid en indringerplante. Die indringerplante word in drie kategorieë verdeel, na gelang van risiko:

- Kategorie 1: Die spesies moet verwyder en beheer word. Hulle mag nie voortplant nie en hulle mag nie aangeplant of mee handel gedryf word nie (voorbeeld is hakea, Lantana, nassella, sommige kaktusse, oleander).
- Kategorie 2: Dié spesies hou 'n bedreiging vir die omgewing in, maar het kommersiële waarde. Hulle word slegs in afgebakende sones toegelaat. Boere moet 'n watergebruikslisensie bekom aangesien hierdie indringers groot hoeveelhede water gebruik (voorbeeld is swartwattel, grys populier en denneboom).
- Kategorie 3: Hierdie spesies is potensiële indringers, maar het estetiese waarde. Bestaande plante hoef nie verwyder te word nie, maar geen nuwe aanplantings word toegelaat nie en hulle mag nie verkoop word nie (voorbeeld is jakaranda, sering en swaardvaring).

Uitheemse grasse is van die ergste indringers, veral in laagliggende ekosisteme, en is soms moeilik om te herken en te beheer (voorbeeld is wilde hawer, "quacking" gras, kikoejoe, "ripgut" bromus en "rats" lang swenkgras). Om dié grasse te brand of met die hand uit te roei, is nie doeltreffende beheermetodes nie, aangesien dit uitheemse grasse stimuleer. Oordeelkundige gebruik van sistemiese onkruidodders wat toegedien word voor die grasse uitkom is gewoonlik doeltreffend.